

III

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

435. PLENARFORSAMLING DEN 25.-26. APRIL 2007

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Udvikling af værdi- og forsyningskæder på europæisk og globalt plan

(2007/C 168/01)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 6. juli 2006 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en udtalelse om: *Udvikling af værdi- og forsyningskæder på europæisk og globalt plan.*

Beslutningen blev bekræftet den 26. oktober 2006.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer, som udpegede Joost van Iersel til ordfører og Enrico Gibellieri til medordfører. Den Rådgivende Kommission vedtog sin udtalelse den 6. marts 2007.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 435. plenarforsamling den 25.-26. april 2007, mødet den 25. april, følgende udtalelse med 130 stemmer for, 1 imod og 4 hverken for eller imod:

Del I — Konklusioner og henstillinger

A. EØSU efterlyser en målrettet opmærksomhed fra beslutningstagernes side og interaktive tiltag på nationalt og EU-niveau vedrørende begrebet udvikling af værdi- og forsyningskæder eller mere præcist modellen med netværksforbundne industrier og virksomhedsinteraktion.

B. Disse dynamiske processer forudsætter tilpasning af og fleksibilitet i alle aspekter af driften af virksomheder, herunder produktdefinition og -udformning, tjenesteydelser, markedsføring og styring af finansielle og menneskelige ressourcer. Disse opgaver er ofte genstand for outsourcing. Netværkssamarbejde indebærer, at forbindelserne mellem virksomhederne bliver stadig mere indbyrdes forbundne verden over og at fremstillingsvirksomhed og tjenesteydelser integreres stadig mere.

C. Hvordan disse forhold indvirker på den enkelte virksomhed er meget forskelligt og afhænger af virksomhedens størrelse og af, hvor den befinder sig i forsyningskæderne/netværkene samt af, hvilke brancher virksomheden er aktiv i. Store multinationale selskaber er generelt godt placeret i disse netværksprocesser på alle stadier. Derimod støder forholdsvis små og mellemstore leverandører, som optræder på de tidlige eller mellemliggende trin (første, anden, tredje ... leverandør), ofte på forhindringer som beskrevet i Del II. I dette dokument

omtales de som IIC (initial and intermediate companies — udtrykket er dannet specielt til brug for denne udtalelse) ⁽¹⁾.

D. Langt de fleste job i den private sektor findes i virksomheder, der ikke er store (se punkt C). De mest innovative og kreative af disse virksomheder er af afgørende betydning for netværksøkonomierne. Denne udvikling har fået et sådant omfang, at den ikke kun har stor betydning for det mikroøkonomiske niveau, men også har en makroøkonomisk effekt.

E. EØSU finder det nødvendigt at forbedre betingelserne for driften af IIC. I denne udtalelse (se afsnit 3 og 4 i Del II) indkredses de vigtigste udfordringer, og der fremsættes en række politikforslag vedrørende:

— ændring af holdningen til IIC

⁽¹⁾ I udtalelsen henvises der derfor ikke til små og mellemstore virksomheder som defineret af Kommissionen og de fleste medlemsstater («SMV'er»). De små virksomheder, der henvises til, er leverandører, der kan have flere hundrede ansatte, hvorimod mellemstore leverandører kan have op til flere tusinde ansatte. Begge typer virksomhed befinder sig først eller midt i værdikæden, dvs. de er ikke de endelige — sædvanligvis større — producenter/leverandører. Disse virksomheder defineres ikke ud fra målelige virksomhedsoplysninger (omsætning, beskæftigelse osv.), men snarere ud fra deres plads i værdiskabelses- og leverandørkæderne. Råvareleverandører, der som regel er storvirksomheder, behandles ikke i denne udtalelse, selv om de befinder sig på produktionsprocessernes indledende stadium.

- bedre samarbejde og øget gensidig tillid mellem virksomhederne
- lettere adgang til kapital
- mindselse af effekterne af fastlåsning (lock in) og udelukkelse (lock out)
- håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder
- bekæmpelse af konkurrenceforvridning gennem en konsekvent, mere effektiv og rettidig brug af EU's instrumenter til beskyttelse af handel mod import på urimelige vilkår
- udvikling af færdigheder og fremme af iværksætterkultur
- tiltrækning af kvalificerede unge, især på ingeniør-områder, til IIC
- gennemførelse af den nye EU-erhvervs politik, herunder den sektorbaserede tilgang
- optimal brug af det syvende rammeprogram
- vedtagelse af målrettet lovgivning og begrænsning af bureaukrati.

F. Manglen på en fastslået definition på IIC gør det svært at forstå deres fulde betydning i de industrielle ændrings- og globaliseringsprocesser. Der bør gøres langt mere for at øge bevidstheden om den rolle, som de spiller. Hvis nogle af eller alle forslagene under E skal gennemføres, skal en række forudsætninger opfyldes af virksomhederne selv, andre af de politiske beslutningstagere og endnu flere af begge parter i forening. I alle tilfælde skal implementeringen finde sted i tæt samarbejde med alle relevante interessenter. I den sammenhæng bør dialogudvalg på sektorplan på EU- og nationalt niveau tilkendegive troværdige fælles holdninger over for politikerne.

Del II — Årsager

1. Indledning

1.1 Det er en misforståelse at karakterisere fremkomsten af forsyningskæder som et moderne fænomen, da de har eksisteret under en eller anden form siden iværksættelsen af organiseret produktion.

1.2 Det skal dog konstateres, at interessen for forsyningskæder er steget betydeligt i de sidste årtier som en udløber af de konkurrenceforhold, der er affødt af den teknologiske udvikling og globaliseringen og følgevirkningerne deraf på markederne. Dette emne er blevet udførligt behandlet i utallige publikationer og på konferencer over hele verden. Traditionelle lineære forløb er blevet erstattet af komplekse netværk og integrerede produktionsprocesser, der ofte involverer mange virksomheder og lande.

1.3 I dag hænger værdi- og forsyningskæder tættere og tættere sammen, og på mange områder eksisterer der i dag et virkeligt globalt netværk. Derfor er det berettiget at anvende begrebet netværk i stedet for kæder, da førstnævnte afgjort er mere kortvarige end sidstnævnte.

1.4 Værdiskabelsesnetværk (eller bare »værdinetværk«) er ved at blive verdensomspændende og mere vidtrækkende. I denne proces indgår et tværeuropæisk værdinetværk, der er blevet styrket med den seneste EU-udvidelse.

1.5 Man har nu erkendt, at selvrealisering ikke længere kan dække virksomhedernes behov. De fordele, som kan opnås ved selvanalyserende programmer internt i virksomheder, sætter, selv om de er nyttige og ønskelige, dem ikke i stand til at udnytte de muligheder, som et ægte globalt system for at drive forretninger frembyder. Virksomhederne må se videre end dem selv, hvis de skal overleve i den moderne verden.

1.6 Netstyring og -logistik har således fået forrang i takt med, at virksomhederne bruger stadig mere tid og flere penge på at sikre et så stort udbytte som muligt ved at strømline og koordinere det stadig mere komplekse netværk af aktiviteter og tjenester, der er af afgørende betydning for moderne industrielle og kommercielle transaktioner.

1.7 Karakteren af ledelsesansvar og de færdigheder, som kræves af arbejdsstyrken på alle niveauer, har ændret sig drastisk, idet der er brug for beslutninger og holdninger, som sikrer optimalt samarbejde mellem købere, leverandører og virksomheder.

1.8 Dette er den seneste udvikling inden for alle typer af virksomheder, store, mellemstore og små uanset forskelle og interaktion mellem sektorer. Det synes imidlertid som om store multinationale selskaber er bedre placeret i de eksisterende processer end IIC'er (?).

1.9 Faktisk arbejder to-tredjedele af de ansatte i den private sektor i Europa for små og mellemstore virksomheder. Mange af disse er IIC'er. Derfor er denne type virksomheds trivsel ikke kun af mikroøkonomisk relevans, men har også makroøkonomisk betydning.

1.10 Selv om emnet for denne udtalelse er udviklingen af værdi- og forsyningskæder, vil der først og fremmest blive fokuseret på innovative (højteknologiske og højkvalitets-) IIC'er med potentiale for vækst og internationalt virke, eller som allerede er etableret på det globale marked (?).

1.11 Det er derfor nødvendigt at udvikle og forbedre måder og metoder til at skabe sunde og bæredygtige forhold, således at denne type virksomhed kan blomstre og få mest muligt ud af sit potentiale.

1.12 Selv om der er forskel på forsyningskæder/netværk afhængig af sektor, har vi fundet det hensigtsmæssigt at belyse analysen i dette dokument ved at sætte særligt fokus på én bestemt sektor. I bilag 2 til udtalelsen redegøres der således for en casestudie i automobilektoren, som på udmærket vis belyser de forhold, der gør sig gældende. Vi har valgt denne sektor, da den falder i øjnene på grund af de komplekse forsyningskæder/netværk, som det fremgår af bilag 1.

(?) Jf. punkt C og fodnote 1.

(?) Se fodnote 1.

1.13 Europæiske virksomheder vælger ofte at outsource et eller flere led i forsyningskæderne for efterfølgende at importere og tilføre resultatet deraf merværdi, og derefter sende det videre i værdinetværket. Det er vigtigt at tilvejebringe forudsætninger, som kan sikre, at den størst mulige gevinst, beskæftigelse og knowhow forbliver i Europa igennem hele processen. Dette har afgørende betydning, da knowhow selv bliver en stadig vigtigere produktionsfaktor som følge af værdiskabelsesnetværk, der kan henføres til grænseløs snarere end blot grænseoverskridende finansiering ⁽⁴⁾.

1.14 I dette dokument redegøres der for, hvordan EU kan gøre mere for at bibeholde vigtige (merværdiskabende) dele af forsyningskæden i Europa ⁽⁵⁾.

2. Værdinetværk og industrielle ændringer

2.1 Industrielle ændringer er tæt knyttet til værdiskabelse i netværkssamfundet, hvori tjenester som rådgivning, ingeniørvirksomhed, logistik og markedsføring spiller en afgørende rolle. I takt med at den vertikale integration bliver mindre, bliver det ofte leverandøren der skaber værdi i processen. Processen bliver stadig mere flerdimensional, da mange af disse leverandører også er del af globale netværk, hvilket gør leverandørerne indbyrdes afhængige af hinanden.

2.2 Men hvad indebærer ordet »global« egentlig? Sideløbende med USA's og Japans indlysende rolle er andre regioner i verden kommet ind på skuepladsen i de seneste årtier såsom BRIC-landene (Brasilien, Rusland, Indien og Kina). Dog skal det påpeges, at gruppen kan opdeles i to niveauer, idet specielt Indien og Kina øver indflydelse og ændrer dramatisk på hele forsyningskæden og værdiskabelseslandskabet ⁽⁶⁾.

2.3 Under hensyntagen hertil må EU styrke sin evne til at konkurrere ved at tilføje en merværdi, idet en rent omkostningsbaseret konkurrence hverken er realistisk eller svarer til EU's sociale værdier og ønske om bæredygtighed.

⁽⁴⁾ Jf. »The Three Rounds of Globalisation«, Ashutosh Sheshabalaya (forfatter), The Globalist, torsdag 19. oktober 2006 (<http://www.theglobalist.com/DBWeb/printStoryId.aspx?StoryId=5687>).

⁽⁵⁾ Denne udtalelse bygger på tidligere og igangværende udtalelser: »Tjenesteydelser og den europæiske fremstillingsindustri: Vekselvirkninger og følger for beskæftigelsen, konkurrenceevnen og produktiviteten« (CCMI/035 — CESE 1146/2006, EUT C 318 af 23.12.2006); »Innovation: Indvirkning på industrielle forandringer og EIB's rolle« (CCMI/038 igangværende sag); »Territorial styring af industrielle ændringer: Arbejdsmarkedsparternes rolle og betydningen af rammeprogrammet for innovation og konkurrenceevne« (CCMI/031 — CESE 1144/2006, EUT C 318 af 23.10.2006); »En EU-politik for logistik« (TEN/240 — CESE 210/2007, endnu ikke offentliggjort i EUT); »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om bedre sikring af forsyningskæden — godstransport« (TEN/249 — CESE 1580/2006, EUT C 325 af 30.12.2006); »Store detailhandelskæder — tendenser og konsekvenser for landbruget og forbrugerne« (NAT/262 — CESE 381/2005, EUT C 255 af 14.10.2005).

⁽⁶⁾ Jf. fodnote 4.

2.4 Forsyningskæderne og netværkssamarbejdet ekspanderer, da industriprocesserne i stadig stigende grad kendetegnes af produktionslinjernes fragmentering og produktspecialiseringen i kraft af teknologier og bestillingsarbejde. Producenterne kan standardisere produkternes hoveddele, men samtidig åbne mulighed for specifikke tilpasninger. Dette betegnes som »**mass customisation**«.

2.5 Disse faktorer stimuleres af samspillet mellem fremstillingsindustrien og servicesektoren ⁽⁷⁾, hvilket fører til en **udvikling af grænserne mellem de enkelte sektorer**. Informations- og kommunikationsteknologierne (ikt) bidrager til denne tingenes tilstand ved at øge interoperabiliteten og elektroniske tjenesteydelser.

2.6 De europæiske virksomheder bør sigte mod at skabe forsyningsnetværker, der behandler »udvidede produkter« (et system med produkter og tjenesteydelser), og satse på niche-markeder med høj merværdi. Selv fabrikker er blevet til komplekse produkter, der kan handles.

2.7 Nye teknologiske cyklusser lægger en stadig stigende vægt på **personaleledelse** på alle niveauer og gør livslang læring endnu vigtigere, da det er et væsentligt element i konkurrenceevnen og beskæftigelsesevnen.

2.8 **Produkternes livscyklus** bliver kortere og ændrer sig som følge af det voksende samspil mellem tjenester og produktion, og efterhånden som det konkurrencebaserede (og prækompetitive) samarbejde bliver globalt på mange områder.

2.9 Virksomhedernes struktur og det dynamiske forhold mellem virksomheder påvirkes kraftigt af disse løbende ændringer. De kræver en konstant **tilpasning og reorganisering**. Specialisering i produktionsprocesser, produktfremstilling efter kundens ønske (customisation), og udvikling af fremstillingsrelaterede tjenester fører til stadig mere outsourcing. Omvendt kan outsourcing medføre yderligere specialisering og decentralisering.

2.10 **Koncentration** som følge af fusioner og opkøb finder sted sideløbende med disse processer; jo længere væk fra forbrugerne man kommer, jo mere koncentration og konsolidering sker der.

2.11 **Outsourcing og offshoring** finder sted i global målestok ⁽⁸⁾. Opdukkende økonomier i de nye medlemsstater og i Asien er stærkt involveret i denne proces, og de indebærer hver

⁽⁷⁾ Dette emne er udførligt behandlet i EØSU's udtalelse om »Tjenesteydelser og den europæiske fremstillingsindustri: Vekselvirkninger og følger for beskæftigelsen, konkurrenceevnen og produktiviteten« (CCMI/035; CESE 1146/2006, EUT C 318 af 23.12.2006).

⁽⁸⁾ CCMI har indgående behandlet virksomhedsudflytninger, deres omfang, udfordringer og muligheder. Resultatet af dette arbejde (udtalelse, informationsrapport, ekstern undersøgelse, konference) findes i en publikation med titlen »Relocation — Challenges and Opportunities« (ISBN: 92-830-0668-2; http://www.eesc.europa.eu/documents/publications/index_en.asp?culture=EN&id=141&details=1).

især deres egne omkostningsfordele og deres eget markedspotentiale. Asien udvikler sig til det ubestridte centrum for omkostningslav produktion og levering af serviceydelser. I Kina og Indien udvikles der selvstændig teknologi. Disse processer kan medføre udflytning af aktiviteter, med reelle jobtab til følge. Dette kan skabe en følelse af usikkerhed blandt de ansatte. På den siden kan udflytning også øge beskæftigelsen i virksomheder i Europa ⁽⁹⁾.

2.12 Komplicerede udviklinger, som kan henføres til de talløse transaktioner, fusioner og opkøb, der finder sted verden over, viser, at udflytning, som følge af ændringer i produktions- og serviceforløb, ikke er en lineær eller ensrettet proces. Produktionsomkostningerne er kun en del af den bredere vifte af overvejelser. Der indgår også en række andre faktorer, som ikke er emnet for denne udtalelse. Der tænkes bl.a. på kompleks logistik, høje transportudgifter, miljøhensyn, rammebestemmelser, beskyttelse af intellektuel ejendomsret og adgang til råstoffer samt teknologi og særlig sagkundskab. Når alle disse hensyn tages i betragtning, kan det undertiden betale sig for fremstillingsvirksomheder og tjenesteydelsesleverandører at vende tilbage til Europa.

2.13 På den anden side kan udflytning også vedrøre innovative aktiviteter, som ville medføre tab af knowhow for Europa. Udflytning kan nemlig udhule EU-industriernes innovationsformåen på lang sigt, medmindre viden- og forskningsgrundlaget styrkes i EU. I denne henseende er det stigende antal ingeniører i Indien og Kina (45 % af samtlige verdens ingeniører) et vigtigt punkt.

2.14 Det forhold, at unge højt kvalificerede forlader Europa eller helst vil arbejde i store foretagender ⁽¹⁰⁾ kan desuden føre til mangel på kvalificeret arbejdskraft i europæiske IIC.

2.15 Store foretagender har ofte bedre muligheder end IIC for at tackle ovennævnte udfordringer. Generelt set har de relativt let adgang til banker og kapitalmarkeder, er involveret i en lang række former for samspil og interoperabilitet med andre virksomheder, har adgang til en bred vifte af markeder og går i spidsen, når det gælder outsourcing. De er imidlertid ikke lige så fleksible som mindre virksomheder.

⁽⁹⁾ Offshoring Research Network, der er et transatlantisk konsortium af 6 forskningsinstitutter, gennemførte for nylig sin seneste hvertandetårige undersøgelse af udviklingen i virksomhedsudflytninger. Erasmus Strategic Renewal Centre i Rotterdam undersøgte hollandske virksomheder og nåede til følgende konklusion: »Overførsel af forretningsaktiviteter havde ingen følger for antallet af arbejdspladser i den hollandske virksomhed i 57 % af tilfældene af offshore-flytning. For 39 % af overførselsaktiviteterne var der imidlertid tale om tab af arbejdspladser, og kun i 4 % af tilfældene blev der skabt nye arbejdspladser i Holland. Forskningsresultaterne viser, at der i gennemsnit skabes 37,8 nye jobs på offshore-stedet og går gennemsnitlig 3,5 jobs tabt i Holland. Med andre ord skabes der 10,8 nye jobs i udlandet for hvert job, der går tabt i Holland.»

⁽¹⁰⁾ Jf. punkt 3.22.

3. Udfordringer for IIC

3.1 Alle indikatorer viser, at processen i retning af produktionsfragmentering, customisation og globale netværker vil fortsætte. På de fleste områder fungerer store multinationale virksomheder som strategiske ledere, men meget af arbejdet udføres af et stigende antal IIC.

3.2 Undertiden anlægger IIC, trods et højt potentiale, af nødvendighed kortsigtede tilgange, er nødsaget til at arbejde meget hårdt for at få adgang til nye markeder, er ofte afhængige af regelmæssige ordrer fra visse store kunder og har hyppigt ikke lige så god adgang til kapitalmarkederne. De er endvidere meget udsatte for risiko for brud i forsyningskæden på grund af omkostningsreduktioner, som de store kunder hele tiden forlanger af dem. I det følgende omtales de største af de udfordringer, som de støder på.

Finde frem til den rigtige indstilling

3.3 Mange forbedringer i rammevilkårene for relativt små og mellemstore virksomheder afhænger givetvis af indstillingen i samfundet og i virksomheden selv. I nogle medlemsstater og regioner er holdningen til denne type virksomheder positivere end i andre. Udveksling af bedste praksis bør derfor fremmes.

Gensidig tillid og samarbejde mellem IIC

3.4 IIC må tilskyndes til at stille sig åbent til samarbejde og til at udvikle fælles projekter. Et sådant samarbejde og sådanne projekter kan styrke deres position på markedet og støtte leverandørernes forhandlingsposition i forholdet til storkunder. De kan også være med til at udligne skadelige virkninger som følge af fastlåsning (lock in) eller udelukkelse (lock out).

3.5 Brug af open-source-software ⁽¹¹⁾ og fri adgang til engineering-teknologier og -standarder bør fremmes. Et effektivt samspil mellem IIC og forskningsinstitutioner er særdeles vigtigt.

3.6 Klyngedannelse og netværker omkring førende selskaber og industriområder i højt industrialiserede og højteknologiske miljøer kan her være til stor gavn ⁽¹²⁾, da de vil tilskynde til

⁽¹¹⁾ Jf. en nylig udsendt undersøgelse af følgerne af open-source-software for ikt-sektoren i EU, offentliggjort af MERIT for Europa-Kommissionen (GD for erhvervs- og virksomhedspolitik) den 26. januar 2007 (endelig rapport udarbejdet den 20. november 2006): <http://ec.europa.eu/enterprise/ict/policy/doc/2006-11-20-flossimpact.pdf>

⁽¹²⁾ Et eksempel blandt mange er Eindhoven-Leuven-regionen, hvor samspillet mellem universiteter og virksomheder (med den førende multinationale virksomhed Philips i centrum) skaber et gunstigt miljø for mange højteknologiske SMV'er.

samarbejdsordninger mellem virksomhederne. En åben indstilling hos universiteter og teknologiske institutter i nabolaget, tillige med en passende holdning hos lokale og regionale myndigheder har afgørende betydning. Industriområder omkring teknologiske centre, videnskabsparker og universiteter kan være til særdeles stor gavn for mindre virksomheder.

Det finansielle miljø

3.7 Pengeinstitutter og finansielle interessenter i bred forstand bør opfordres til at stille sig mere risikovilligt. Statistikkerne viser, at i den amerikanske finansverden giver større risikovillighed et højt udbytte. Fri adgang til kapitalmarkedet i Europa er i alle tilfælde nødvendig, ikke mindst fordi den finansielle byrde i produktionsprocesserne i mange tilfælde er tilbøjelig til at flytte sig fra storvirksomheder til mindre leverandører.

3.8 I bilbranchen f.eks. har outsourcing medført et finansieringsproblem for mange virksomheder, da både udviklingsprocessen og den tid, der går inden investeringen har tjent sig ind, ofte omfatter en udviklingsperiode på 3-5 år og en tilbagebetalingsperiode på 5-7 år. I USA løses problemet til dels gennem lettere adgang til privat kapital og i mange udviklingslande gennem særdeles gunstige skatteregler og statsstøtte. På dette felt er det hårdt tiltrængt at få forbedret vilkårene i Europa, især for IIC og deres finansiering af F&U i teknologisk innovation. Udover statslige tiltag bør også pengeinstitutter — herunder Den Europæiske Investeringsbank (EIB) i snævert samarbejde med pengeinstitut-partnere fra hele Europa — og private kapitalfonde spille deres rolle.

3.9 EØSU noterer med stor interesse retningslinjerne i Kommissionens meddelelse om »Gennemførelse af Fællesskabets Lissabon-program: Finansiering af SMV'ers vækst — Merværdiskabelse på EU-plan«⁽¹³⁾. Der er brug for en bedre brobygning mellem finansielle institutioner og private kapitalfonde på den ene side og SMV'er på den anden.

Lock-in/lock-out-virkninger

3.10 Afhængigheden af større kunder er en kilde til bekymring, især i regioner, der er afhængige af én enkelt industri, når IIC låses fast i eller udelukkes fra forsyningskæder. En leverandør, der arbejder sammen med store foretagender, er ofte nødt til at bruge den teknologi, der kræves. Når der leveres til én storkunde, fastlåses leverandøren ofte i en bestemt teknologi.

⁽¹³⁾ KOM(2006) 349 endelig, som udvalget behandler i sin initiativudtalelse om »Erhvervspotentialer, især for SMV'er (Lissabon-strategien)« (INT/324), igangværende sag). Udtalelsen er et led i det arbejde, der er sat i gang som reaktion på Det Europæiske Råds anmodning på mødet den 23.-24. marts 2006 (punkt 12 i formandskabets konklusioner) til EØSU om i begyndelsen af 2008 at forelægge en sammenfattende rapport om støtteaktiviteterne i forbindelse med partnerskabet for vækst og beskæftigelse.

3.11 Det samme kan hænde for leverandører, der udelukkes, fordi de ikke råder over de værktøjer, der er nødvendige for at få adgang til yderligere markeder og deltage i andre forsyningskæder eller netværker.

3.12 Storvirksomhederne foretrækker imidlertid ikke at være helt afhængige af én enkelt leverandør, selv om dette undertiden forekommer. I en række tilfælde foretrækker de største bilfabrikanter ganske få leverandører, særlig vedrørende forskning, udvikling og fremstilling af nye komponenter og systemer til slutproduktet. Det gængse er dog, at konkurrencen mellem leverandørerne er knivskarp.

3.13 I nogle tilfælde, hovedsagelig i bilindustrien, er det sket, at tekniske udviklingsomkostninger er lagt over på leverandørerne, som også er blevet bedt om at dele viden med konkurrenter. Dette kan udgøre et problem, især for leverandører, der ikke indtager en monopolstilling.

3.14 Lock-in og lock-out-virkningerne er tilbøjelige til at øges i takt med stigningen i antallet af it-applikationer, men vedrører afgjort ikke kun it-området. Det er ofte svært at erhverve licenser. Manglen på standardisering og interoperabilitet på den ene side og den ringe brug af open-source-teknologi på den anden hæmmer investeringerne.

3.15 Også her (jf. pkt. 3.6) kan samarbejde og klynge dannelse være med til at overvinde mangler, der kan henføres til ovennævnte processer, ikke mindst i regioner, der er afhængige af én enkelt industri.

Intellektuel ejendomsret

3.16 Intellektuel ejendomsret er nøgleordet⁽¹⁴⁾. Beskyttelsen heraf udgør en særlig udfordring for IIC, hvoraf mange er små og mellemstore virksomheder. Disse virksomheders problemer med at finansiere F&U generelt er allerede nævnt og forholdene bør ikke forværres yderligere ved at der skabes en situation, hvor deres konkurrenter høster fordelene.

3.17 Patenter spiller en afgørende rolle. EØSU har i utallige udtalelser givet udtryk for stor bekymring over »de gentagne fejlslagne forsøg på at indføre et EU-patent«, hvorved »troværdigheden i EU's forskningspolitik har lidt et alvorligt knæk« og ikke har formået at sætte skub i »den mere innovative forskning med henblik på at opnå konkurrencedygtige resultater«⁽¹⁵⁾. Hvis man undlader at tage dette vigtige spørgsmål op, gøres beskyttelsen af innovation særdeles kostbar (især i sammenligning med USA og Japan), og oven i købet undertiden uoverkommelig for IIC.

⁽¹⁴⁾ Jf. punkt 16 i bilag 2 om misbrug af intellektuel ejendomsret/efterligninger (reservedele og komponenter til biler).

⁽¹⁵⁾ Jf. udtalelse CESE 89/2007 (endnu ikke offentliggjort i EUT), pkt. 1.1.4, og udtalelse CESE 729/2006 (EUT C 195 af 18.8.2006), pkt. 3.3.4.

3.18 Problemet med kostbare procedurer ved beskyttelse af den intellektuelle ejendomsret øges yderligere af den udstrakte ineffektivitet, der ofte skyldes manglende håndhævelse. I handelsforbindelserne med Kina bør efterligninger tages op som et prioriteret emne. Problemet med efterligninger er årsag til, at mange højteknologiske virksomheder er uvillige til at øge deres investeringer i Kina eller sågar trækker deres investeringer ud ⁽¹⁶⁾.

3.19 Bilag 2 belyser alvoren omkring misbrug af intellektuel ejendomsret og efterligninger af reservedele og komponenter til biler.

Udnytte nye muligheder — betydningen af færdigheder og iværksætterånd

3.20 Specialiserede IIC har deres egne trumfkort på hånden. Der opstår nye muligheder ved overgangen fra stordrift til decentralisering og skræddersyede tilgange, forudsat de fornødne færdigheder er til stede.

3.21 Det er betænkeligt, at flertallet af de unge universitetsuddannede i hele Europa foretrækker at arbejde for store virksomheder. Det er åbenlyst nødvendigt at tilskynde mennesker til at arbejde i IIC. Problemet for IIC er særligt stort, når det samlede antal akademisk uddannede er utilstrækkeligt, f.eks. inden for ingeniørfag.

3.22 Vekselluddannelse, hvor undervisning og erhvervsarbejde kombineres, som det i dag sker i nogle medlemsstater som Tyskland, Østrig og Luxembourg («duale Ausbildung») kan vise sig meget værdifuld for IIC.

3.23 Det er vigtigt at forbedre medarbejdernes kvalifikationer og færdigheder; både medarbejderne selv og virksomhederne kan være med til at højne standarderne ⁽¹⁷⁾. Forbedring af miljøet på arbejdspladsen kan være gavnlig i så henseende. Moderne begreber som forvaltning af de menneskelige ressourcer, herunder systematisk revision af uddannelses- og oplæringsordninger, kan medvirke til at skabe arbejdspladser. Disse punkter bør tages op som led i sektorbestemte tilgange og i dialogen mellem arbejdsmarkedets parter.

⁽¹⁶⁾ NRC Handelsblad, et førende hollandsk dagblad, 4. november 2006.

⁽¹⁷⁾ »Viden skal kortlægges, erhverves, lagres, udvikles og deles for at øge en virksomheds værdi og effektivitet. Det betyder, at virksomhederne skal udvikle sig til »lærings-organisationer«, og arbejdspladserne skal ændres til et løbende arbejds-inlærings-miljø«. Til den ende har KNOWMOVE-projektet »udviklet og prøvekørt videnstyringstilgange, der kan kortlægge, organisere og lagre ældre ansattes erfaringer og eksempler på god praksis på et sted, som alle virksomhedens ansatte har adgang til.«

(Jf. [http://www.clepa.be/htm/main/promo %20banner/CLEPA %20events/maintopics_KnowMove %20%20Final %20Event.htm](http://www.clepa.be/htm/main/promo%20banner/CLEPA%20events/maintopics_KnowMove%20%20Final%20Event.htm), which presents the conference »Securing Growth, Innovation and Employment in a Changing Automotive Industry«, organised by CLEPA as part of the final dissemination phase of KNOWMOVE).

3.24 Udover den direkte sammenhæng mellem effektive uddannelsessystemer og medarbejderfærdighedernes kvalitet kan betydningen af de tre sammenhørende faktorer uddannelse/innovation/forskning ikke overvurderes. I denne forbindelse kan det nye EU-initiativ »Regioner for økonomisk forandring« være til stor hjælp, da det fremhæver den regionale dimension og virkningen af forskning, teknologiske færdigheder og økonomiske klynger ⁽¹⁸⁾.

3.25 Hvis de fordele, som følger af bedre færdigheder og iværksætterånd, til fulde skal kunne blive IIC til gavn, må man ikke overse den territoriale dimensions betydning. Globalisering, som indebærer en stadig stigende internationalisering, medfører et krav om en styrkelse af den regionale nærhed. Dette kan opnås gennem:

- Regionale strategiske programmer;
- Territorial social dialog;
- Bundstyrede initiativer og regionale partnerskaber, der bygger på særlige regionale forhold;
- Mobilitet for forskere mellem virksomheder og universiteter.

3.26 Iværksætterånd er overmåde vigtig og det samme gælder kreativitet og fleksibilitet, dvs. evnen til hurtigt at tilpasse sig ændrede forhold. Små og mellemstore virksomheder er ofte bedre til at imødegå udfordringer end storvirksomheder. Disse faktorer skulle kunne hjælpe SMV'er til at udnytte fragmenteringen og netværkernes customisation ⁽¹⁹⁾.

4. Politikforslag

4.1 For at kunne øge værdi- og forsyningskædens effektivitet er det vigtigt at skabe et sundt erhvervs-klima for IIC. Efter EØSU's mening findes der to hovedinstrumenter, som kan understøtte tilstedeværelsen af europæiske IIC i de verdensomspændende netværker: **industripolitikken** i et nyt look (herunder også sektortilgangen) og **det syvende rammeprogram**.

Industripolitik

4.2 IIC bør inddrages mere systematisk inden for industripolitikken. Kommissionen og Rådet bør mere nøjagtigt forhånds-evaluere virkningerne for højteknologiske virksomheder af

⁽¹⁸⁾ Dette initiativ for perioden 2007-2013 blev vedtaget af Kommissionen den 8. november 2006 under målet »territoriant samarbejde«. (http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm).

⁽¹⁹⁾ Jf. f.eks. *Hidden Champions, Lessons from 500 of the World's Best Unknown Companies*, af Hermann Simon (Harvard Business School Press, 1996). *Hidden Champions* giver en beskrivelse af hovedsagelig tyske virksomheder, der indtager en førerstilling på verdensplan på deres markedsområder, såsom flaskeetiketteringsmaskiner, modeljernbaner, røgelseslys, blomsterjord og museumsmontrer.

kommende lovgivning på områder som teknisk udvikling og norm-fastsættelse. »Industri« opfattes for hyppigt kun som store virksomheder. IIC, der ofte overses, bør høres særskilt.

4.3 EØSU understreger ikt's betydning for IIC. Det er helt enig i Kommissionens mål i meddelelsen »Styrkelse af tilliden til de elektroniske Business-to-Business markedspladser«⁽²⁰⁾.

4.4 Kommissionen har også oprettet et europæisk e-Business støtte-netværk for SMV'er (eBSU — Business Support Network). EØSU tilslutter sig eBSU's hovedmål, som går ud på at samle e-business-sagkyndige i Europa og at dele erfaringer og god praksis.

4.5 Et afgørende aspekt af EU's industripolitik er en åben dialog om fremtidige retninger og teknologier set ud fra en sektorsynsvinkel, således som der lægges op til i de aktuelle europæiske teknologiplatforme. Selv om grænserne mellem sektorerne bliver stadig mere flydende, er en sektorspecifik tilgang stadig passende på dette område, ligesom den giver IIC kærkomne muligheder.

4.6 Innovationens betydning kan ikke overvurderes. EØSU støtter Kommissionens forslag om at udvikle innovationsvenlige markeder ved at søsætte et initiativ vedrørende førende markeder med det sigte at lette udformningen og markedsføringen af nye innovative produkter og tjenester på lovende områder⁽²¹⁾.

4.7 Det er vigtigt, at IIC deltager i teknologiplatforme. Forhåbentlig vil der blive fundet yderligere midler og måder til at fjerne hindringerne på dette felt. Der bør opstilles en strategisk forskningsdagsorden, som også omfatter IIC. Imidlertid kan mange af disse virksomheders traditionelle svagheder såsom mangel på gensidig tillid, tid, disponible repræsentanter og i mange tilfælde strategisk fokus også iagttages i platformenes daglige erfaringer.

4.8 For at fastlægge en strategisk forskningsdagsorden har højniveaugruppen Manufacture⁽²²⁾ lavet en analyse, der indeholder lignende tanker om nye merværdiprodukter og

blandingen af produktion og tjenesteydelser på den ene side, og innovative produktionsformer på den anden⁽²³⁾.

4.9 Endvidere hæmmer lock-in og lock-out-virkninger for forsyningskæder ofte en reel deltagelse i platformene, når IIC — herunder også dem med betydeligt potentiale — ikke er i stand til at deltage i interoperable systemer.

4.10 EØSU mener, at der bør udvikles en strategisk vision for IIC, som kan være med til at overvinde de handicap, der opstår som følge af, at de fastlåses eller udelukkes. Interoperabilitet bør være målet. Det kan nås gennem:

- a) et ad-hoc-initiativ med sigte på samarbejde mellem software-leverandører, så det bliver muligt at servicere flere kunder;
- b) en nedsættelse af prisen på de værktøjer, som IIC har brug for, eller sågar levere dem gratis⁽²⁴⁾, idet målet er at sætte IIC i stand til at levere til flere kunder⁽²⁵⁾.

4.11 Efter EØSU's mening kunne det samme mål fremmes ved at etablere EU-fora for samarbejde mellem IIC for at samle kreativitets- og innovationspotentialer på tværs af Europa.

4.12 Et hovedproblem er at **lette adgangen til kapitalmarkederne**.

4.12.1 EØSU mener, at pengeinstitutter og andre finansielle interessenter såsom risikokapitalfonde bør tilskyndes til at indtage en mere positiv holdning til risikovillighed, f.eks. ved at investere i højt teknologiske IIC.

4.12.2 Et specifikt eksempel ville være at give IIC lettere adgang til kapitalmarkedet og privat kapital ved at tilpasse de frister, der kan følge af lange udviklings- og tilbagebetalingsperioder, som kan volde problemer. I den forbindelse bør Den

⁽²⁰⁾ KOM(2004) 479 endelig.

⁽²¹⁾ Jf. Kommissionens meddelelser »Viden i praksis: en bredt funderet innovationsstrategi for EU« (KOM(2006) 502 endelig), »Et innovationsvenligt og moderne EU« (KOM(2006) 589 endelig) og »Økonomiske reformer og konkurrenceevne: Hovedkonklusionerne i 2006-rapporten om Europas konkurrenceevne« (KOM(2006) 697 endelig). CCMi er for sit vedkommende ved at udarbejde en initiativudtalelse om »Innovation: Indvirkning på industrielle forandringer og EIB's rolle« (CCMI/038 — CESE 1230/2006).

⁽²²⁾ Manufacture-højniveaugruppen er det styrende organ i den i december 2004 oprettede »Manufacture European Technology Platform«, der har som mål at foreslå en strategi baseret på forskning og innovation, som formår at fremskynde den industrielle ændringsproces i Europa og samtidig sikre en beskæftigelse med høj merværdi og opnå en større andel af verdensproduktionen i den fremtidige videnbaserede økonomi. Læs nærmere på <http://www.manufacture.org/platform.html>.

⁽²³⁾ I den rapport, der blev udsendt i september 2006 (foreligger kun på engelsk) fremfører Manufacture-højniveaugruppen, at på grund af efterspørgslen efter kundespecifikke produkter med kort leveringstid bør virksomhederne gå fra at udforme og sælge fysiske produkter til at levere et system med produkter og tjenester, som i fællesskab formår at imødekomme brugernes behov, samtidig med at livscyklusomkostningerne og miljøvirkningerne reduceres (se pkt. 4, side 15). En innovativ produktion omfatter nye forretningsmodeller, nye former for »manufacturing engineering« og en evne til at drage fordel af banebrydende fremstillingsvidenskaber og -teknologier (sammenfatning, side 9). Netværker og integrerede fremstillingsprocesser erstatter de traditionelle lineære forløb med komplekse fremstillingsnetværk, der ofte strækker sig over mange virksomheder og lande (pkt. 5, side 15).

⁽²⁴⁾ Et eksempel herpå er *Digital Business Eco-systems*.

⁽²⁵⁾ To vellykkede eksempler er universal diagnostic machine, der gør reparationsværksteder interoperable, og GSM, hvis succes skyldes, at branchen straks fra starten aftalte de grundlæggende formater og standarder for datatrafikken.

Europæiske Investeringsbanks og Den Europæiske Udviklingsfonds rolle styrkes for at lette adgangen til risikokapital-instrumenter, venture kapital og garantiordninger ⁽²⁶⁾.

4.12.3 EØSU mener, at finansielle institutioner såsom EIB kan spille en bredere, understøttende rolle, især i konsortier der omfatter lokalbanker, som har et godt kendskab til virksomhederne i deres område.

4.12.4 På baggrund af industripolitikens nye look og forskningspartnerskaber med industrien arbejder EIB nu på et nyt fælles finansieringsinstrument med GD for regionalpolitik kaldet Risk Sharing Finance Facility (RSFF). Målet er at forbedre adgangen til lånefinansiering, især for forskning i den private sektor og dertil knyttede aktiviteter med en risikoprofil over gennemsnittet, som ikke dækkes af markedet.

4.13 **Skattepolitikken** er medlemsstaternes ansvar. Alligevel ville det være en fortrinlig ide, om man på EU-plan drøftede ønskværdige skattetiltag med det sigte at styrke de europæiske virksomheders position i de globale værdi- og forsyningskæder.

4.14 EU bør gøre det til et mål for sin **handelspolitik** at beskytte SMV'ers intellektuelle ejendomsret, da der på (store) opdukkende markeder ofte indtages en urimelig og upålidelig holdning til europæiske virksomheder.

4.15 **De menneskelige ressourcer** er afgørende. Uddannelsessystemer er mere end nogensinde før et afgørende element bag bæredygtig vækst. Undervisning, erhvervsuddannelse og livslang læring er et ansvar, som enkeltpersoner, virksomheder, arbejdsmarkedsparter og offentlige myndigheder deler i fællesskab ⁽²⁷⁾.

4.16 Arbejdsmarkedsparternes forhandlinger på brancheniveau bør omfatte skræddersyede tilgange til forvaltning af de menneskelige ressourcer, herunder udvikling af uddannelsesordninger, som har til formål at bibringe de fornødne faglige kvalifikationer. De bør også tage hensyn til de industrielle forandrings regionale dimension og EU-initiativet »Regioner for økonomisk forandring« ⁽²⁸⁾.

⁽²⁶⁾ Adgangen til finansiering for SMV'er bør forbedres i kraft af de nye muligheder, som det program for konkurrenceevne og innovation, der forvaltes af Den Europæiske Investeringsfond, rummer for venture kapital og garantier, samt det nye initiativ, der er udviklet i et partnerskab mellem EIF og GD for regionalpolitik (Jeremie) til forbedring af adgangen til finansiering for SMV'er i regionaludviklingsområder.

⁽²⁷⁾ EU's strukturfonde (primært Den Europæiske Socialfond) og programmer (såsom Livslang læring 2007-2013) anlægger en strategisk tilgang til styrkelse af den menneskelige og fysiske kapital. Endvidere er den europæiske globaliseringstilpasningsfond udført til at yde ekstra støtte til omskoling og jobsøgning for arbejdstagere, der er blevet ledige som følge af større strukturelle ændringer i samhandelsmønstrene på verdensplan.

⁽²⁸⁾ Jf. fodnote 18.

Det syvende rammeprogram

4.17 I det syvende rammeprogram, som skal ses i relation til den nye industripolitik, bør der lægges særlig vægt på SMV'er, herunder passende brug af det nye RSFF-instrument, der er udviklet sammen med EIB ⁽²⁹⁾. I avancerede ikt-projekter, der støttes af det syvende rammeprogram, har deltagelse af IIC'er kritisk betydning, hvis de skal sættes i stand til at medvirke i avancerede netværker og indgå i et samarbejde.

4.18 Efter EØSU's mening kan det syvende rammeprogram bidrage til at etablere en permanent innovationspolitik, som omfatter snævre forbindelser mellem videncentre (universiteter, teknologiske institutter, erhvervsuddannelseskoler) og industriel aktivitet. Værdi- og forsyningskæder eller -netværker er væsentlige for en sådan politik, da programmet har til formål at understøtte udviklingen af nye, udvidede produkter (»extended products« — også kaldet »produkt/tjenester« eller »produktintegrerede tjenester«) og nye processer. Formålet med alt dette er at etablere ét enkelt, levedygtigt netværksmiljø i Europa, som også kommer IIC'er til gavn.

4.19 EØSU bemærker, at det er vanskeligt at inddrage SMV'er i F&U-programmerne på grund af bureaukrati. Udvælgelsesprocedurer på mindst ét år er alt for lange for disse virksomheder.

4.20 Det er særdeles ønskeligt, at der tilvejebringes de rette forudsætninger for udvikling af stærke netværksvirksomheder med gennemsigtige, indbyrdes forbundne strukturer. EØSU går ind for, at det syvende rammeprogram bidrager til systematisk udvikling af optimal netværksstruktur og -drift i et dynamisk og komplekst erhvervs klima.

4.21 Ligeledes bør der tilskyndes til skabelse af logistik- og forsyningskædestyringsstrukturer på både det strategiske og operationelle plan.

4.22 For mindre teknologibaserede industrigrene, som er fysisk bundet til Europa, kan forskningsprogrammer støtte kontinuerlige produktivets- og effektivitetsgevinster, der gør det muligt at bevare en konkurrencemæssig fordel.

4.23 Blandt de mange aspekter, som erhvervslivet er nødt til at medtænke, hvis det skal drage fuld fordel af EU's forskningsprogrammer, er det vigtige i at etablere relevante netværker. Selv om dette i dag ikke indgår i IIC's tankegang, kan et præ-kompetitivt samarbejde mellem virksomheder være til meget stor nytte; det samme gælder for fremme af partnerskabsforbindelser.

⁽²⁹⁾ For at udforme mere risikoorienterede finansielle produkter arbejder EIB på et nyt fælles finansieringsinstrument sammen med Kommissionen (GD forskning), kaldet Risk Sharing Finance Facility (RSFF). Målet er at forbedre adgangen til lånefinansiering, især for forskning i den private sektor og dertil knyttede aktiviteter med en risikoprofil over gennemsnittet, som ikke dækkes af markedet. RSFF skal være tilgængelig for støtteberettigede låntagere uanset deres størrelse og ejerskabsstruktur. Instrumentet skal også støtte europæiske forskningsinitiativer som forskningsinfrastrukturer, europæiske teknologiplatforme, fælles teknologiiinitiativer eller projekter under Eureka.

4.24 Følgelig er det det syvende rammeprogramms sigte at bidrage til en videnorienteret netværksindustri baseret på europæiske normer, som er et vigtigt grundlag for samarbejde, sammenkobling og interoperabilitet.

4.25 EØSU mener, at det syvende rammeprogram rummer en fortrinlig mulighed for at øge værdi- og forsyningsnetværkenes effektivitet og opfordrer de relevante interessenter til at sørge for, at det gennemføres fuldt ud. Dette gælder ikke blot

for teknologier, der forbedrer den indbyrdes sammenkobling af netværkene (primært ikt), men også andre støtteteknologier — såsom nanoteknologi.

4.26 Sideløbende med udviklingen i industripolitikken er regionale og lokale sammenhænge og tiltag også vigtige i det syvende rammeprogram, især med hensyn til IIC'ers samarbejde med storforetagender, nabouniversiteter, teknologiske institutter og erhvervsuddannelsescentre ⁽³⁰⁾.

Bruxelles, den 25. april 2007

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽³⁰⁾ Jf. EØSU's udtalelse om »Territorial styring af industrielle ændringer: Arbejdsmarkedsparternes rolle og betydningen af rammeprogrammet for innovation og konkurrenceevne« (CCMI/031 — CESE 1144/2006; EUT C 318 af 23.12.2006), især afsnit 1 (»Konklusioner og henstillinger«) og afsnit 4 (»En integreret territorial tilgang og fremsynssystemer med henblik på innovation og forskning i regionen«).